

جعل مفادی در نظام حقوق کیفری ایران با تأکید بر رویه قضایی

احمد حاجی ده آبادی^۱، علیرضا گل محمدی شورکی^۲

^۱دانشیار دانشگاه تهران (پردیس فارابی قم)

^۲کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه مفید قم

چکیده

درباره جرم جعل معنوی و معیارهای تفکیک آن از جرم جعل مادی اختلاف نظرهایی در نظام حقوقی کشور ما وجود دارد. این دو جرم بیشتر در دکتترین حقوقی و نوشته‌های حقوقدانان از هم تفکیک شده‌اند تا در قانون. اینکه معیارهای تفکیک این دو جرم از یکدیگر چیست و جرم جعل معنوی چه ویژگی‌های خاصی دارد از مهم‌ترین سؤالاتی بود که در پژوهش حاضر به قصد پاسخگویی آن‌ها به بررسی جعل معنوی پرداختیم. در رابطه با آن نیز مشخص شد که معیارهای مختلفی نظیر تقارن زمانی عمل مجرمانه و تنظیم سند، اذن و آگاهی متعهد یا مدیون سند نسبت به تنظیم سند از سوی جاعل دیگر معیار تفاوت جعل مادی و معنوی هست که در جعل معنوی این اذن وجود داشته اما در جعل مادی متعهد سند یا کسی که سند علیه او تنظیم شده است در خصوص تغییر آن یا تنظیم سند به جاعل اختیار یا اذن خاصی نداده است. برای تشخیص و تمییز جعل معنوی از جعل مادی می‌توان معیار دیگری نیز ارائه داد، معیار مذکور بررسی تأثیرات مادی جعل مادی یعنی این مورد از جعل همواره یک اثر مادی از خود در سند برجای می‌گذارد اما در سندی که جعل معنوی قرار گرفته اثر مادی قابل تشخیص وجود ندارد نتیجه اینکه در جعل مادی اثرات مادی و قابل تشخیص توسط کارشناس در سند ایجاد می‌شود. نهایت اینکه این دو جرم از منظر اثباتی نیز با یکدیگر متفاوت هستند و برای اثبات جعل معنوی باید از راهکارهایی نظیر تطبیق سند که در دادرسی مدنی معمول است بهره برد، در رویه دادگاه انتظامی قضات نیز ارجاع دعاوی جعل معنوی به کارشناسی تخلف انتظامی معرفی شده و دادگاه موظف است خود جعلی بودن یا صحیح بودن سند مورداعا را تشخیص دهد. بررسی مقررات موجود ضرورت تجمیع مقررات مربوط به جرم انگاری جعل معنوی در قانون مجازات و تعیین راهکارهای اثبات و ادله قابل استفاده برای اثبات جرم جعل معنوی در قانون آئین دادرسی کیفری را مشخص ساخت.

واژگان کلیدی: جعل، جعل مادی، جعل معنوی، جرم انگاری، مسئولیت کیفری

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۶، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۹، صفحات ۲۲۸-۲۴۶